

Raadsvoorstel

Onderwerp

Transformatieplan Wet
maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2023

Begrotingswijziging

Nee

Datum raadsvergadering

19 december 2023

Portefeuillehouder

D.R. Polman

Organisatie onderdeel

Ontwikkeling Samenleving en
Veiligheid

E-mail opsteller

Elly.Kramer@stichtsevecht.nl

Telefoonnummer opsteller

+31346254775

Registratie nummer

338477

Aan de gemeenteraad

Voorgesteld Besluit

Het transformatieplan Wmo 2023 vast te stellen.

Samenvatting

Gemeenten moeten ervoor zorgen dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en kunnen meedoen in de samenleving. Dat is de essentie van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De druk op de Wmo loopt de laatste jaren op. We zien het aantal ondersteuningsvragen, de complexiteit van die vragen en de bijbehorende kosten groeien. Ook zijn zorgprofessionals, mantelzorgers en vrijwilligers steeds schaarser. Er zijn flinke veranderingen nodig om de ondersteuning toegankelijk, van goede kwaliteit, uitvoerbaar en betaalbaar te houden.

In de Kaderbrief 2023 van de gemeente Stichtse Vecht zijn de Wmo-budgetten verhoogd en is afgesproken om te werken aan beleidskeuzes om de Wmo-uitvoering toekomstbestendig te maken. Tijdens een informatieve commissie dit voorjaar zijn de eerste contouren van de visie, de koers en de voorgenomen maatregelen gepresenteerd. Met dit raadsvoorstel legt het college uw raad een uitgewerkt transformatieplan Wmo voor.

Met het uitvoeren van het transformatieplan wil de gemeente Stichtse Vecht tot en met 2026 werken aan de realisatie van de volgende doelen:

1. Beschikbaarheid van ondersteuning
2. Betaalbaarheid van ondersteuning
3. Uitvoerbaarheid en kwaliteit van de ondersteuning

Deze drie centrale doelen zijn samen met betrokkenen vertaald naar een reeks concrete maatregelen. De aanpak om de beoogde doelen en resultaten te kunnen realiseren rust op vijf pijlers

en is in lijn met de brede uitgangspunten en doelen zoals die in het integrale beleidskader sociaal domein zijn vastgesteld:

1. Voorkomen en vroeg signaleren
2. Gebiedsgericht werken
3. Differentiëren in de ondersteuning
4. Krachten bundelen
5. Maatschappelijk partnerschap versterken

De kern van de benodigde veranderingen is: het aanpassen van werkwijzen, werkprocessen en samenwerkingsafspraken om nog beter gebruik te maken van elkaars expertise en ervaringen, en op deze wijze nog beter aan te sluiten bij de behoeften en omstandigheden van inwoners. Dit vraagt een zorgvuldig en slagvaardig proces met samenwerkingsgerichtheid en betrokkenheid van alle relevante partijen.

Bijlagen

1. Raadsbesluit
2. Transformatieplan Wmo Stichtse Vecht 2023-2026
3. Formeel advies Adviesraad Sociaal Domein (ASD)
4. Reactie van het college van B en W op het advies van de ASD (reactiematrix)

Doel en beoogd maatschappelijk effect

Het transformatieplan Wmo werkt via concrete maatregelen toe naar de drie centrale doelen zoals genoemd in de samenvatting. Dit betekent het volgende:

1. *Beschikbaarheid van de ondersteuning*: De wachttijden en leveringstijden zijn binnen deze collegeperiode teruggebracht naar een acceptabel niveau. Mede door de krapte op de arbeidsmarkt beseft het college dat wachttijden steeds meer onderdeel uitmaken van de dagelijkse dienstverlening. Wij achten een termijn van ongeveer 12 weken tussen aanmelding en de start van de ondersteuning acceptabel. Het vergt immers tijd om te komen tot passende ondersteuning en goede afspraken tussen inwoner en hulpverlener(s).
2. *Betaalbaarheid van de ondersteuning*: De Wmo-uitgaven passen, ook op de langere termijn, binnen de begroting. Dit is inclusief de jaarlijkse indexering en eventuele compensaties vanuit het rijk.
3. *Uitvoerbaarheid en kwaliteit*: De gemeente en zorgaanbieders hebben voldoende ruimte voor een efficiënte en kwalitatieve uitvoering van de Wmo met minimale administratieve druk. We versimpelen processen, versterken samenwerkingsrelaties en wisselen ervaringen en deskundigheid uit, ook op de werkvloer. Dit draagt bij aan efficiëntere, snellere processen en kwalitatief betere dienstverlening aan inwoners.

Relatie met bestaand beleid en regelgeving

Bij de ontwikkeling van het transformatieplan hebben we rekening gehouden met bestaande lokale en landelijke kaders. Ook is voorgesorteerd op ontwikkelingen en actualiteiten in het brede sociaal domein, voortkomend uit:

- het coalitieakkoord 2022-2026;
- het Integraal beleidskader (IBK) sociaal domein, inclusief uitvoeringsagenda;
- de visie van de gemeente Stichtse Vecht op de inzet van het welzijnswerk en andere vrij toegankelijke voorzieningen (in uitwerking via de bestuursopdracht sociale infrastructuur);
- landelijke ontwikkelingen op het gebied van preventie, gezondheid, versterking van de sociale basis en het verminderen van de druk op het zorg- en ondersteuningsstelsel (Gezond en Actief Leven Akkoord, Integraal Zorgakkoord);
- landelijk beleid op het gebied van levensloopbestendig wonen en arbeidsmarktbeleid (programma's Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen en Toekomstbestendige Arbeidsmarkt Zorg en welzijn).

Argumenten

De noodzaak voor een transformatieplan Wmo komt voort uit:

1. Lokale en landelijke ontwikkelingen:

- Stichtse Vecht vergrijst. Volgens het landelijke voorspelmodel van het Centraal Bureau voor de Statistiek neemt de vraag naar Wmo-ondersteuning de komende drie jaar met bijna 15% toe. Voor de huishoudelijke ondersteuning is de verwachte groei zelfs 25%.
- In Stichtse Vecht wonen meer 70-plussers zelfstandig thuis dan in de rest van Nederland. Dit legt een druk op de ondersteuning en op mantelzorgers en vrijwilligers.
- Stichtse Vecht beslaat een groot grondgebied, wat leidt tot relatief lange reistijden voor zorgpersoneel. Dit legt een druk op de planningen van zorgaanbieders en daarmee op de beschikbaarheid van ondersteuning
- De landelijke inkomensonafhankelijke eigen bijdrage, het zogenaamde abonnementstarief Wmo, leidt al sinds invoering in 2019 tot meer gebruik van de Wmo.
- Landelijk en in Stichtse Vecht is er een groeiend tekort aan gekwalificeerd zorgpersoneel.
- Er zijn steeds groter en langere wachttijden voor de huishoudelijke ondersteuning, hulpmiddelen (zoals scootmobielen) en woningaanpassingen.

2. De behoefte aan focus en een heldere gezamenlijke koers:

Betrokkenen bij de Wmo in Stichtse Vecht (h)erkennen bovenstaande risico's voor de houdbaarheid van de ondersteuning. Willen we deze risico's kunnen beheersen, dan is er een breed gedragen visie en aanpak nodig. Dit biedt focus en een heldere gezamenlijke koers om de komende jaren vanuit mee aan de slag te gaan. Het transformatieplan Wmo is samengesteld in constructieve samenwerking met allerlei betrokkenen. Bijvoorbeeld met zorgaanbieders, welzijnsorganisaties en vertegenwoordigers van inwoners. Hierbij hebben we zoveel mogelijk geredeneerd vanuit de uitvoeringspraktijk. De Adviesraad Sociaal Domein heeft een positief advies uitgebracht over de voorgenomen veranderingen (zie bijlage bij dit raadsvoorstel). Ook de Seniorenraad is betrokken geweest bij de advisering.

3. Opdracht van uw raad:

De in de samenvatting genoemde verhoging van de Wmo-budgetten in 2023 was nodig vanwege overschrijdingen in eerdere jaren. U heeft het college hierbij opdracht gegeven om te komen met beleidsvoorstellen om financiële tekorten in de toekomst te voorkomen.

Kantttekeningen

Prioriteren en faseren

Na instemming van uw raad werken we uit hoe de verschillende acties uit het transformatieplan Wmo vorm krijgen in de praktijk. Dit gebeurt samen met inwoners, zorgaanbieders en andere betrokkenen. Het is niet haalbaar om overal tegelijk mee te starten. Daarom prioriteren en faseren we de benodigde acties. Hierbij houden we rekening met de wensen en ideeën van betrokkenen en met de urgentie van bepaalde knelpunten. We brengen op basis van maatschappelijke urgentie en een logische opbouw van de implementatie prioritering in de uitvoering van de verschillende maatregelen. We starten met de invoering van het centrale wachtlijst huishoudelijke ondersteuning (6.1.1), de verdere uitrol van herbeoordelingen (6.2.1), de verdere operationalisering van het dashboard Wmo (7.1), het aanscherpen van de toepassing van het indicatieprotocol huishoudelijke ondersteuning om nog meer maatwerk te leveren (6.2.2), en de verdere opbouw en organisatie van een nieuwe triagestructuur aan de voorkant (6.3.1). We bouwen daarna voort op deze belangrijke maatregelen om de implementatie van de andere maatregelen succesvol te laten verlopen.

Alert zijn en slagvaardig handelen op signalen

Via het transformatieplan Wmo veranderen we de manier waarop we ondersteuning verlenen in Stichtse Vecht. De beoogde maatregelen kunnen onbedoeld leiden tot knelpunten bij inwoners, zorgprofessionals en andere betrokkenen. Daarom zijn we doorlopend alert op hun signalen en ervaringen. Ook analyseren we de leerpunten uit klachten en bezwaren en houden we in de gaten of de (op dit moment minimale) aantallen niet oplopen.

Communicatie

De beoogde transformatie van de Wmo gaat verder dan het uitvoeren van een reeks inhoudelijke beleidsmaatregelen. Veel meer nog gaat het om het om het vergroten van bewustzijn.

Van inwoners vragen we begrip voor de schaarse mensen, middelen en ondersteuning. We stimuleren zoveel mogelijk de eigen oplossingen en onderlinge solidariteit en bevorderen het levensloopbestendig wonen. Deze verandering in mindset vergt dat gemeente, zorgaanbieders, de Adviesraad Sociaal Domein, onafhankelijke cliëntondersteuners en andere betrokkenen zoveel mogelijk eenduidig en gezamenlijk communiceren. Zoals gezegd, is het tegelijkertijd belangrijk om gezamenlijk alert te blijven op signalen en ervaringen van inwoners.

Binnen de gemeente, bij zorgaanbieders en andere organisaties vergroten we het bewustzijn dat we niet zonder elkaar kunnen. We moeten meer dan voorheen samenwerken en elkaars expertise en creativiteit benutten om de ondersteuning toegankelijk, van goede kwaliteit, organiseerbaar en betaalbaar te houden.

We ontwikkelen een communicatie- en participatiestrategie bij het transformatieplan. Dit gebeurt samen met zorgaanbieders, de Adviesraad Sociaal Domein, onafhankelijke cliëntondersteuners en andere betrokkenen. De strategie biedt houvast en gemeenschappelijke uitgangspunten bij de communicatie over de beoogde veranderingen en ieders betrokkenheid bij het proces. Samen zorgen we dat alle betrokken partijen op de hoogte zijn van de aanpak en deze consequent toepassen.

Financiën, risico's en indicatoren

Naar verwachting kost het in de praktijk brengen van het transformatieplan Wmo eenmalig ongeveer € 100.000. Uw raad heeft dit budget beschikbaar gesteld in de Kadernota 2024.

Een van de drie centrale doelen van het transformatieplan is om de ondersteuning aan inwoners betaalbaar te houden. De ambitie is dat de Wmo-uitgaven in 2026 passen binnen de begroting. Ook als de groei van ondersteuningsvragen doorzet zoals verwacht.

Risico: overschrijding begroting

Bij de uitvoering van de Wmo in de begrotingsjaren 2024 en mogelijk 2025 zijn overschrijdingen van de begroting niet uit te sluiten. Het duurt namelijk even voordat de effecten van voorgestelde maatregelen merkbaar zijn. Ondanks inspanningen binnen de implementatiefase om overschrijdingen zoveel mogelijk te beperken, is het denkbaar dat in deze jaren de begroting mogelijk wordt overschreden.

Het college streeft er echter naar om tegen 2026 de uitgaven van de Wmo in lijn te brengen met de begroting. Niettemin erkent het college dat sommige toekomstige ontwikkelingen binnen de Wmo buiten de directe invloedssfeer van de gemeente liggen. Bij een 'open-einde' regeling zoals de Wmo, is er altijd een risico op overschrijding van het budget. Hierdoor kunnen, ook na 2026, ondanks de verwachte positieve impact van voorgestelde maatregelen, budgetoverschrijdingen binnen de Wmo blijven optreden. De gemeente zal derhalve voortdurend een waakzaam oog moeten houden op potentiële risico's en blijven inzetten op effectieve maatregelen om deze risico's te beheersen en te minimaliseren

Indicatoren tijdens de implementatie

De rapportage aan de raad over de verwezenlijking van de drie hoofddoelen van het transformatieplan wordt integraal verweven in de bredere monitoring van de maatschappelijke effecten van het beleid in de Begroting en Jaarrekening. Met de raad zijn we nog in gesprek over monitoring van maatschappelijke effecten. Doel is om eind 2023 een voorstel hierover aan de raad voor te leggen.

Voor de uitvoering van de maatregelen uit het transformatieplan worden prestatie-indicatoren nader uitgewerkt. De prestatie-indicatoren fungeren als mijlpalen gedurende de implementatie. Deze indicatoren bieden houvast bij de uitvoering van de maatregelen en stellen het college en de organisatie in staat om waar nodig tijdig bij te kunnen sturen. Ook helpt het om te prioriteren en om menskracht en expertise zo efficiënt mogelijk in te zetten.

31 oktober 2023

Gemeentesecretaris
drs. R.C.L. Heijdra

Burgemeester
drs. A.J.H.T.H. Reinder

Raadsbesluit

Registratie nummer
338477

Onderwerp

transformatieplan Wmo 2023

Begrotingswijziging

Nee

Datum raadsvergadering

19 december 2023

Commissie

28 november 2023

De raad van de gemeente Stichtse Vecht,

gelet op:

- de Verordening Wmo en Jeugd Stichtse Vecht 2022;
- het voorstel van burgemeester en wethouders van 31 oktober 2023;
- de bespreking in de commissie Sociaal Domein van 28 november 2023;

Besluit

1. Het Transformatieplan Wmo 2023 gewijzigd vast te stellen.

Toe te voegen sub a.

- a. Onder 6.2 Uitvoerbaarheid en kwaliteit een nieuw punt 7. toe te voegen '6. **Aansluiten op hulp en behoeften van naasten:** Het streven is om hulp zo goed mogelijk aan te laten sluiten en af te stemmen op de hulp die al vanuit het informele netwerk geboden wordt. We stimuleren aanwezigheid van mantelzorgers bij het keukentafelgesprek, hiermee beogen we dat informele en formele hulp goed op elkaar aansluit en elkaar kan aanvullen. Dit vraagt dat mantelzorgers vroegtijdig (preventief) geïnformeerd worden over ondersteuningsmogelijkheden.

en nummer 7. te hernoemen naar 8.

Toe te voegen sub b.

- b. Aan de tekst onder 7.3 Inwonersperspectief toe te voegen: 'En gaan we onderzoeken of en hoe we het perspectief van mantelzorgers en andere informele zorg(of hulp) verleners kunnen betrekken.'

Toe te voegen sub c.

- c. De tekst onder 5.1 punt 4. 'We stimuleren inwoners en organisaties om hun eigen en elkaars capaciteiten optimaal te benutten.'

te wijzigen in:

'We zetten optimaal in op het bevorderen en ondersteunen van mantelzorg, vrijwillige inzet en andere informele hulp. En daarmee de krachten te bundelen om bewoners die hulp nodig hebben te ondersteunen.'

Toe te voegen sub d.

- d. De tekst onder 7.3 'Naast data-analyses zijn de signalen en ervaringen van inwoners een essentieel onderdeel van de monitoring.'

te wijzigen in:

- . 'Signaleren en ervaringen van inwoners, o.a. in de vorm van ervaringsdeskundigheid en data-analyses zijn een essentieel onderdeel van de monitoring.'

19 december 2023

Griffier
B. Espeldoorn-Bloemendal

Voorzitter
drs. A.J.H.T.H. Reinders

Origineel besluit is ondertekend